

Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetui

2025 m. lapkričio 24 d., Nr. 25-179SM

*Kopija:**Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai***DĖL KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099 39 IR 41 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO XVP-945**

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) šiuo raštu kreipiasi į Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komitetą, išreikšdama susirūpinimą dėl Konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 (toliau – KĮ) 39 ir 41 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-945 (toliau – Projektas) 1 straipsnio 5 dalies, kuria siūloma pripažinti netekusia galios KĮ 39 straipsnio 7 dalį. Galiojančio KĮ 39 straipsnio 7 dalis numato, kad Konkurencijos taryba priima sprendimą nesikreipti į antstolį dėl priverstinio baudos išieškojimo bylinėjimosi teisme laikotarpiu, kai Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriuo paskirta bauda, apskundžiamas teismui ir ūkio ar viešojo administravimo subjektas pateikia Konkurencijos tarybai finansų įstaigos suteikiamą finansinę garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą, kurie padengtų paskirtos baudos sumą. Kitaip tariant, Projekto rengėjai siūlo panaikinti ūkio ir viešojo administravimo subjektams galimybę bylinėjimosi laikotarpiui ½ baudos sumai¹ pateikti banko garantiją arba draudimo laidavimą, t.y. siūloma įpareigoti ½ Konkurencijos tarybos paskirtos baudos sumos sumokėti iš karto, nepaisant to, kad Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriuo paskirta bauda, apskundžiamas teismui.

LVK kategoriškai nepritaria šiam KĮ pakeitimui ir žemiau dėstomų argumentų pagrindu **siūlo atsisakyti Projekto 1 straipsnio 5 dalies, t.y. KĮ 39 straipsnio 7 dalį palikti nepakeistą.**

I. Galimybės pateikti banko garantiją panaikinimas prieštarauja Europos Komisijos taikomai procedūrai

Europos Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato (European Commission Directorate General for Competition) patvirtintame Konkurencijos teisės procedūrų vadove², reglamentuojančiame Europos Sąjungos veikimo 101 ir 102 straipsnių taikymo procedūras, nurodoma, kad jeigu ūkio subjektas, kuriam Europos Komisijos skyrė baudą, nusprendžia apskųsti sprendimą teismui, jis turi pasirinkimą – sumokėti baudą arba pateikti banko garantiją.

Akcentuotina, kad KĮ 39 straipsnis nauja 7 dalimi, numatančia teisę vietoje baudos sumokėjimo pateikti banko garantiją arba draudimo laidavimą, buvo papildytas Seimui priėmus Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 33, 39 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 4-1 straipsniu įstatymą Nr. XIII-2219³ (toliau – KĮ pakeitimo įstatymas Nr. XIII-2219). KĮ pakeitimo įstatymo Nr. XIII-2219 aiškinamajame rašte⁴ banko garantijos arba draudimo laidavimo pateikimo įtvirtinimas buvo motyvuojamas taip:

¹ 2026 m. sausio 1 d. įsigalios 2025 m. gegužės 15 d. naujai priimtas KĮ pakeitimo įstatymas Nr. XV-216, kurio 33 straipsnio 3 dalis numato, jog skundo dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui paskirta bauda, padavimas sustabdo pusės paskirtosios baudos ir atitinkamos palūkanų dalies priverstinį išieškojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos. Todėl Projektu siūlomas garantijos panaikinimas tampa aktualus ½ baudos sumai

² https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/procedures_en

³ TAR, 2019-06-25, Nr. 10161

⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ff1f1ba0bffd11e883c7a8f929bfc500?jfwid=-31uiul8ee>

„Išieškojimas galėjo būti paprastesnis, jei baudos ir palūkanų suma būtų buvusi padengta banko garantija.

Siūlomi teisinio reguliavimo pakeitimai yra paremti Europos Komisijos praktika. Pagal ją bauda už konkurencijos teisės pažeidimą privalo būti sumokėta per tris mėnesius nuo pranešimo apie Europos Komisijos sprendimą ieškovui dienos. Nesumokėjus baudos, skaičiuojamos palūkanos. Kai Europos Sąjungos Teisingumo Teisme iškeliama byla dėl Europos Komisijos sprendimo, skolininkas arba laikinai sumoka mokėtinas sumas į apskaitos pareigūno nurodytą banko sąskaitą, arba pateikia apskaitos pareigūnui priimtina finansinę garantiją.“

Projekto aiškinamajame rašte (toliau – AR) niekaip nėra motyvuojama, kodėl siūloma atsisakyti šio Europos Komisijos praktiką atitinkančio teisinio reglamentavimo.

II. Galimybė pateikti banko garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimą yra naudinga ir viešajam interesui

AR nėra tinkamai paaiškinama, kodėl apskritai kilo poreikis panaikinti galimybę pateikti banko garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą. 2018 m., kuomet KĮ atsirado galimybė pateikti banko garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą, tokia KĮ nuostata buvo motyvuojama „paprastesniu išieškojimu“⁵.

Praktikoje banko garantijos ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimo sąlygas ūkio subjektas turi iš anksto suderinti su Konkurencijos taryba. Tik tada Konkurencijos taryba priima sprendimą nesikreipti dėl baudos išieškojimo, kol teismas vertina Konkurencijos tarybos paskirtos baudos pagrįstumą. Tokiu būdu Konkurencijos taryba užtikrina, kad išieškojimas pagal banko garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą būtų itin paprastas. Konkurencijos tarybai vos pateikus bankui ar draudimo įmonei reikalavimą ir įrodymus, kad teismas galiausiai patvirtino skirtą baudą, bankas ar draudimo įmonė nedelsiant sumoka už ūkio subjektą paskirtą baudą, jokie išieškojimo procesai nėra reikalingi. Taigi, galimybė pateikti banko garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą yra naudinga ir viešajam interesui. Tai yra paprastas būdas, visiškai užtikrinantis atitinkamos baudos dydžio sumokėjimą į biudžetą.

III. Dėl teisėkūros proceso ydingumo

Vertinant Projekto rengimo, derinimo bei pateikimo Vyriausybei aplinkybes, darytina pagrįsta išvada, kad šis teisėkūros procesas buvo ydingas.

Visų pirma, atkreiptinas dėmesys, kad Projektą (kartu su dešimtimis kitų ekonomines sankcijas reglamentuojančių įstatymų pakeitimo projektų) parengė Finansų ministerija, kurios kuruojamai sričiai KĮ nepriklauso. Projekto (ir kitų įstatymų pakeitimo projektų) tikslingumas jų rengėjo buvo motyvuojamas tik siekiu suvienodinti įstatymines nuostatas ar atsisakyti tam tikrų reikalavimų, kurie reglamentuojami Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 straipsnių pakeitimo įstatyme Nr. XIV-2805 (toliau – MAĮ pakeitimo įstatymas), kad būtų išvengta teisinės kolizijos tarp šiuo metu galiojančių nuostatų specialiuose įstatymuose ir įtvirtintų reikalavimų MAĮ pakeitimo įstatyme.

⁵ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ff1f1ba0bffd11e883c7a8f929bfc500?jfwid=-t17nmevws>

Todėl, visiškai logiška, tiek pirmajame Projekto variante (Reg. data: 2025-01-31; Reg. Nr.: 25-1596)⁶, tiek antrajame variante (Reg. data: 2025-04-10; Reg. Nr.: 25-1596(2))⁷ KĮ 39 straipsnio 7 dalis buvo tik tikslinama, **iš esmės nekeičiant joje nustatyto teisinio reguliavimo (t.y. nenaikinant banko garantijos ir draudimo laidavimo).**

Natūralu, kad Projekto pirmajame ir antrajame variantuose siūlyti iš esmės kosmetiniai KĮ 39 straipsnio pakeitimai verslui susirūpinimo nesukėlė, todėl Projekto derinimo procedūros metu⁸ verslo asociacijos dėl Projekto jokių reikšmingų pastabų neteikė.

Tik trečiajame Projekto variante (Reg. data: 2025-10-23; Reg. Nr.: 25-1596(3))⁹, t.y. jau seniai pasibaigus Projekto derinimo procedūrai, visiškai neaiškiomis aplinkybėmis ir dėl visiškai neaiškių motyvų atsiranda KĮ 39 straipsnio 7 dalies panaikinimas, o jau 2025-11-05 Vyriausybė nutarimu Nr. 759 teikia Projektą (kartu su dešimtimis kitų įstatymų pakeitimo projektų) Seimui.

Pažymėtina, kad verslas negalėjo pagrįstai tikėtis kad Projekte atsiras toks pakeitimas, nes, kaip minėta, KĮ nepriklauso Finansų ministerijos kuruojamai sričiai, toks reikšmingas KĮ pakeitimas niekaip nėra susijęs su suderinimu su MAĮ pakeitimo įstatymu, taigi pagrįstai nebuvo laukiamas, galiausiai – derinimui teiktame pirmajame Projekto variante aptariamoms nuostatom nebuvo.

Aukščiau dėstomos KĮ 39 straipsnio 7 dalies panaikinimo nuostatos atsiradimo ir pateikimo Vyriausybei aplinkybės rodo, kad ši nuostata į Projektą buvo įrašyta neskaidriai, nemotyvuotai, paskubomis, neišdiskutavus su verslo asociacijomis. Toks teisėkūros procesas **neatitinka teisėkūros atvirumo ir skaidrumo, principo**, reiškiančio, kad teisėkūra turi būti vieša, su bendraisiais interesais susiję teisėkūros sprendimai negali būti priimami visuomenei nežinant ir neturint galimybių dalyvauti.

Toks teisėkūros procesas iš esmės yra ydingas dar ir dėl to, kad KĮ 39 straipsnio 7 dalies panaikinimas **neatitinka teisėkūros tikslingumo ir proporcingumo principų.**

AR nurodoma, kad 39 straipsnio 7 dalis panaikinama dėl to, kad 2026 m. sausio 1 d. įsigalios 2025 m. gegužės 15 d. naujai priimtas KĮ pakeitimo įstatymas Nr. XV-216 (toliau – Naujas KĮ pakeitimas), kurio 33 straipsnio 3 dalis numato, jog skundo dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui paskirta bauda, padavimas sustabdo pusės paskirtosios baudos ir atitinkamos palūkanų dalies priverstinį išieškojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos. Tokių AR motyvų pagrįstumas yra itin abejotinas.

Pirma, toks motyvas kertasi su elementaria logika, nes, priimant Naują KĮ pakeitimą, KĮ 39 straipsnio 7 dalis nebuvo keičiama ir dėl to net nebuvo diskutuojama. Kitaip tariant, jeigu Naujo KĮ pakeitimo rengėjai būtų pripažinę keičiamos KĮ 33 straipsnio 3 dalies sąsają su KĮ 39 straipsnio 7 dalimi ir būtinumą pastarąją keisti ar panaikinti, tai pastaroji būtų atitinkamai pakeista ar panaikinta priimant Naują KĮ pakeitimą. Tačiau to padaryta nebuvo.

⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/189dbac0dfcb11ef8cdff2c320e69444?jfwid=17w3cjxgjjg>

⁷ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/8ae0230015c911f09cbcab0ff4d74843?jfwid=17w3cjxgjjg>

⁸ Projektas buvo derinamas iki 2025-02-18

⁹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/24736e90b01211f0b28af49e6544ad31?jfwid=17w3cjxgjjg>

Antra, toks AR motyvas akivaizdžiai patvirtina, kad KĮ 39 straipsnio 7 dalies panaikinimas niekaip nėra susijęs su AR aiškiai nurodytu Projekto rengimo tikslu – MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatomis ir minėtiesiems CPK pakeitimams įgyvendinti.

Trečia, toks AR motyvas yra tiesiog nepagrįstas, nes AR niekaip nėra pagrindžiama, kodėl, įsigaliojus Naujam KĮ pakeitimui dėl ½ baudos priverstinio išieškojimo sustabdymo, kitai ½ baudos negalėtų būti pateikiama banko garantija ar draudimo laidavimas.

Ketvirta, AR nepateikiama jokia Konkurencijos tarybos paskirtų baudų išieškojimo analizė, nemotyvuojama, kad garantijos pateikimas kaip nors galėtų apsunkinti baudos išieškojimą garantiją ar draudimo laidavimą pateikusiam ūkio subjektui nepalankaus teismo sprendimo atveju, nenurodoma, kad ūkio subjektams naudojantis KĮ 39 straipsnio 7 dalyje numatyta galimybe pateikti banko garantiją ar draudimo laidavimą, praktikoje būtų iškilusios problemos dėl baudų išieškojimo pagal tokias pateiktas banko garantijas ar draudimo laidavimus.

Galiausiai, KĮ 39 straipsnio 2 dalis numato, kad ūkio subjektui nesumokėjus baudos iš karto (o pateikus Konkurencijos tarybai finansų įstaigos suteikiamą finansinę garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą), skaičiuojamos Civilinio kodekso 6.210 straipsnio 2 dalyje nustatyto dydžio palūkanos. Taigi, KĮ 39 straipsnyje numatytas Konkurencijos tarybos paskirtos baudos išieškojimo teisinis reglamentavimas yra visiškai subalansuotas, tuo tarpu poreikis jį reikšmingai keisti, atsisakant banko garantijos ir draudimo laidavimo galimybių, Projekte iš esmės nėra motyvuotas.

Aukščiau išdėstyti argumentai leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad Projekto nuostata dėl garantijų ir laidavimų panaikinimo neatitinka teisėkūros tikslingumo principo, reiškiančio, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis, o taip pat teisėkūros proporcingumo principo, reiškiančio, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti.

IV. Projektas prieštarauja konstituciniam principui – „įstatymai atgal negalioja“ (*lex retro non agit*).

Siūloma, kad Projekto nuostata, išbraukianti banko garantijų ir draudimo laidavimų galimybę (Projekto 1 str. 5 d.), įsigaliojūtų 2026 m. sausio 1 d. Projekto 3 str. 4 d. numato, kad iki šiol galiojanti KĮ redakcija būtų taikoma Konkurencijos tarybos nutarimams, kurie yra „priimti ir įsiteisėję“ iki 2026 m. birželio 29 d.

KĮ nėra nutarimo „įsiteisėjimo“ sąvokos. Konkurencijos tarybos nutarimai yra vykdomi iš karto (nepriklausomai nuo to, ar yra skundžiami teismui) arba per nutarime ar KĮ nurodytus terminus¹⁰. Priklausomai nuo to, kaip būtų suprantamas nutarimo „įsiteisėjimas“, Projektas galėtų prieštarauti konstituciniam principui „įstatymai atgal negalioja“ (*lex retro non agit*).

Tarkime, kad ūkio subjektas šiuo metu yra apskundęs Konkurencijos tarybos nutarimą teismui ir pateikęs banko garantiją Konkurencijos tarybai. Tikėtina, kad ginčas teisme truks dar bent kelis metus (t. y. iki 2027 m., 2028 m. ar net dar vėliau). Jei būtų laikoma, kad Konkurencijos tarybos nutarimas „įsiteisėja“ tik tuomet, kai jo teisėtumas patvirtinimas neskundžiamu teismo sprendimu¹¹, toks

¹⁰ Pvz., baudos mokėjimui numatytas 3 mėnesių terminas – 39 str. 1 d.

¹¹ Arba sueina terminas apskūsti skundžiamą pirmosios instancijos teismo sprendimą.

nutarimas nebūtų „įsiteisėjęs“ iki 2026 m. birželio 29 d. Taigi, galėtų būti taikomos Projekto siūlomos nuostatos.

Tokiu būdu Projektas galėtų retroaktyviai pabloginti verslo, kuris yra su Konkurencijos taryba jau suderinęs ir pateikęs banko garantiją, padėtį – būtų galima teigti, kad KĮ nebenumato galimybės pateikti banko garantiją, todėl turi būti pradėtas baudos išieškojimas. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas yra pabrėžęs, kad „įstatymai taikomi tiems faktams ir pasekmėms, kurie atsiranda po įstatymų įsigaliojimo“ (*lex retro non agit* principas)¹². Esminiai faktai (Konkurencijos tarybos nutarimas, banko garantijos suderinimas) tokiu atveju jau yra įvykę. Taigi, Projektas prieštarauja ir šiam konstituciniam principui.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, prašome Komiteto nepritarti Projekto siūlymui pripažinti netekusia galios KĮ 39 straipsnio 7 dalį.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Saulius Mažlekas, el.p. saulius@lvk.lt, mob. +37063095006.

¹² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 18 d. nutarimas dėl atliekų deginimo jėgainių